

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

CESTA

AUTORSKÝ FILM

Katarina Sanchezová

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Multimediální design
Specializace Multimédia

Bakalářská práce

CESTA

AUTORSKÝ FILM

Katarina Sanchezová

Vedoucí práce: MgA. Jan Morávek

Katedra Výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2015

.....

podpis autora

OBSAH

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE.....	1
2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY.....	3
3 CÍL PRÁCE.....	6
4 PROCES PŘÍPRAVY.....	8
5 PROCES TVORBY.....	9
6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA.....	10
7 POPIS DÍLA.....	11
8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR.....	13
9 SILNÉ STRÁNKY.....	14
10 SLABÉ STRÁNKY.....	15
11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	16
a) Knižní a periodická literatura.....	16
b) Internetové zdroje.....	16
12 RESUMÉ.....	17
13 SEZNAM PŘÍLOH.....	18

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Ke studiu multimédií jsem se dostala vlastně až přes malbu, která mi byla prvotním impulsem ke studiu umění. Výtvarné tvorbě jsem se věnovala již dříve a to především kresbě a malbě. Během svého studia na FDU ZČU jsem používala široké spektrum technik a nikdy jsem se nezaměřovala pouze na jednu, přestože trendem naší specializace je ozvlášť video. V prvním ročníku jsem vytvářela objekty a navázala jsem kresbou a malbou. Jediné dílo, které by se dalo zařadit mezi videa, byla stop-motion animace z druhého ročníku. Pojítkem všem mým dílům bylo ale zpracovávání osobní historie, práce s vlastními vzpomínkami a minulostí. Zaléváním předmětů, které pro mě byly v určitý den podstatné, jsem zkoumala možnost tvorby deníku jako specifického archivu. Výsledkem byla sada artefaktů, jejichž význam byl přenesen zcela jiným směrem než je tomu u klasického psaného deníku. V druhém ročníku jsem se vrátila k malbě, které jsem byla odhodlaná se věnovat na začátku studia, obrazy vycházely opět ze vzpomínek.

Základní technikou mi ovšem jako pro mnoho umělců zůstává ale kresba, pomocí které jsem poprvé začala zpracovávat mnohem starší osobní historii a to pro každého člověka zcela zásadní téma rodiny. Poprvé jsem ve své tvorbě otevřela téma mého původu, před kterým jsem se spíše celý život ukrývala, přestože (anebo spíše právě proto) je pro mne možná více určující než pro jiné. Jelikož jsem se tomuto tématu vždy spíše vyhýbala, rozhodla jsem se v něm být otevřená i k vnějšímu světu a na klauzurní práci spolupracovat se svými přáteli a vytvořit si i spolu s nimi nějakou novou hlubší perspektivu, jak tohle téma vlastně uchopit. Výsledkem tedy nebyly úplně kresby, které jsem na konci semestru vystavila, ale šlo také o terapeutický proces, během kterého jsem se zbavovala vlastního strachu o mé rodinné minulosti mluvit a snažila si během tohoto procesu vytvořit nový pojmový aparát, jelikož jsem o tématu nikdy nemluvila, a nový pohled na věc.

Má práce s médii se vždy především odvíjí od konceptu a zkoušením pro mě nových technik, jelikož tihnu především k malbě a kresbě, může být hodně experimentální. Studium na naší škole mne obohatilo o úvod do práce s mnoha novými technikami, ale jelikož se soustavně nevěnuji jednomu médiu, cítím se občas jako naprostý začátečník a hledám vlastní způsoby, jak s médiem najít společnou notu.

2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

*"Čas od času podlehne člověk svému srdci, podřídí viditelné jasnovidnému a pokouší se vrátit ke svému počátku. Hledá, nachází a vrací se do hlubin svého původu."*¹

Tématem mé práce je návrat k mým kořenům, pokus o dojití k nějakému jasnějšímu vztahu a postoji k mému otci. Jelikož jde o proces, není téma ukončené a reflektuje pouze moje aktuální pocity a myšlenky. Tématem v podstatě navazuji na svou práci z druhého ročníku, kdy jsem se s pomocí přátel pokoušela představit si, jak by vlastně vypadala cesta za mým otcem do Panamy, které se nakonec doopravdy uskutečnila. Pro celistvější představu níže popíši mou rodinnou minulost, vycházím z maminčina vyprávění.

Můj otec se narodil 11.12.1958 v El Valle de Antón, v horské vesnici, která je vzdálená od hlavního města Panamy asi dvě hodiny cesty autem. Narodil se jako nejmladší z pěti sourozenců, má ještě dvě sestry a dva bratry. Později začal studovat v hlavním městě a když byli u vlády demokrati, dostali možnost za vládní peníze studovat v socialistických zemích východní Evropy. Můj otec si vybral Československo, v Bratislavě absolvoval jakyzkový kurz a začal zde studovat medicínu. Ve třetím ročníku odešel studovat do Brna a tam se seznámil s maminkou. Nějakou dobu se scházeli, potom maminka otěhotněla a přišla svatba. Po dokončení studia se usadili vy Vyším Brodě, já se narodila 20.8.1990 v Českém Krumlově. V té době začala otci volat jeho maminka, že je nemocná a potřebuje ho vidět. Nakonec jsme v lednu 1991, když mi bylo pět měsíců, odcestovali do Panamy. Po škole tam mají studenti povinnost odpracovat dva roky praxe, jeden rok ve státní nemocnici a jeden rok na venkově, místo našel až za čtyři měsíce. Bez peněz to zde bylo těžké,

---

¹ DAUMAL, René. Hora analogie: román příběhů alpských, neeuklidovských a symbolicky autentických. Vyd. 1. Praha: Malvern, 2013, s. 89. Čtvrtá cesta. ISBN 978-80-87580-63-9.

několikrát jsme se stěhovali, nejdříve jsme bydleli u jeho maminky, pak u jeho bratra a pak u jeho kamarádky. Poté dostal možnost odpracovat jeden rok. Zkraje maminka neměla ani peníze na to, aby poslala dopis domů mojí babičce a dala jí o sobě vůbec vědět. Nakonec se jí to podařilo a když její mamince dopis přišel a četla, jak maminka líčí podmínky života v Panamě, tak začala mou maminku prosit, ať se vrátí zpět. Místo v práci a byt ve Vyšším Brodě pro ni byly stále volné. O tom ale nechtěl ani slyšet můj otec. Doslova mamince řekl, že může jít třeba hned, ale já zůstanu v Panamě. Po nějaké době ale změnil názor a s maminkou se domluvili, že ona odcestuje první a on si v Panamě dokončí rok praxe a přicestuje potom. Na letenku maminka peníze neměla a tak jí peníze na ni sháněla babička po příbuzných. Následně maminka už těhotná s mým bratrem odcestovala zpět do České republiky do Vyššího Brodu. Otec přicestoval až 3 měsíce po narození mého bratra. Mamince psal, že nemá peníze na letenku a tak všechny své vyměnila za dolary a poslala mu je kamarádce ze Slovenska, která tam právě cestovala. Nicméně když přijel, nebyl už vztah mezi ním a maminkou dobrý, maminka ho po návratu popisuje jako úplně jiného člověka. Poté z dopisu z Panamy zjistila, že má otec někoho jiného, což on sám popřel. Po nějaké době začal chtít, ať se vrátíme do Panamy a vyjádření svého přání doprovázel komentářem o rasistické společnosti zde. Maminka by už se vrátit ale nemohla a neměla už k otci důvěru, a tak ho nechala "letět napřed" a poté už se tam nevrátila. Jeho odchod byl dramatický, maminka se bála, že by si mě mohl vzít sebou. Před odletem často mluvil o tom, že si mě musí vzít na převýchovu, protože jsme rozmazlená. Po jeho odletu si maminka spíše oddechla. Od té doby otec občas napsal, ale finančně nás nijak nepodporoval. Maminka toho teda měla hodně, musela po mateřské nastoupit do práce a dodělat si praxi k lékařské atestaci. Po dlouhé době rozmýšlení se s otcem nakonec nechala na dálku rozvést, žádost o rozvod jí dlouho ležela pouze v šuplíku. Rozvod probíhal tři roky, otec žádal soud, aby

mě s bratrem svěřil do jeho péče. Soud stanovil, že by na mě měl platit 150 USD měsíčně a na bratra 100 USD měsíčně, které neplatil, a protože neexistuje smlouva mezi Panamou a ČR, která by tyto záležitosti ošetřila, nešlo tyto peníze soudně vymáhat. Od té doby jsem s ním nebyla v jakémkoliv kontaktu, i když mi později tvrdil, že psal dopisy...nějakou dobu občas posílal dopisy poté, co jsem ho naposledy viděla, než odcestoval zpátky do Panamy, kde žije doteď, přesněji kousek od hlavního města Panamy, ve městě Arraiján. Jak to bylo s dopisy dále po rozvodu nevím, po návratu z Panamy jsme žili ve Vyšším Brodě ještě čtyři roky a poté se přestěhovali do Šternberku, tudíž se nám také změnila adresa. Asi na začátku roku 2010 ho můj bratr našel na Facebooku a napsal mu. Od té doby jsme si s ním občas napsali, což bylo samo o sobě dost zvláštní přízračný zážitek.

V říjnu jsem se po internetovém objevu levných letenek do Panamy rozhodla, zkusit otce najít a navštívit. Rozhodl se ke mně připojit i bratr. Letenky byly limitované datem odletu a příletu, tudíž jsme asi 10 dní po jejich nákupu odcestovali a strávili v Panamě 14 dnů.

3 CÍL PRÁCE

Svou bakalářskou prací navazuji na klauzurní práci z druhého ročníku. Představy o cestě do Panamy, které jsem tehdy ztvárnila kresbou a interaktivní instalací, se v mé bakalářské práci přetavily do reality. Skutečně jsem do Panamy odjela a v reakci na čas strávený tam, vznikla tato bakalářská práce. Cílem práce je tedy vytvořit video, které bude zahrnovat vyprávění o mé cestě do Panamy, ale nebude čistě jen příběhem o pobytu v Panamě, ale bude i zamyšlením, jaký význam pro mě cesta měla, co mi přinesla a co mě vlastně přimělo, se za svým otcem do Panamy podívat. Své myšlenky a pocity chci vyjádřit jak mimoslovně pomocí obrazů a animovaných sekvencí, tak doprovodným komentářem, který chci ale směřovat spíše popisným směrem jako vyprávění o cestě a myšlenky a pocity zaklíčovat do animací. Nechci podávat jasné odpovědi, ale spíš otevřeně rozmýšlet, jaký pro mě cesta měla význam do budoucnosti a co nejvěrněji vizuálně popsat, jaké rozporuplné pocity ve mně pobyt vyvolal. Jelikož mám ze všeho doteď nejednoznačné pocity, nepočítám s tím, že by mělo video působit maximálně uceleně, ale spíš jako vizuální archiv jednotlivých obrazů, okamžiků, které by měly všechny vypovídat o mém současném postoji k otci a k tématu částečného vykořenění a osamocení ve světě, ve kterém jsem sice vyrostla hlavně, ale neidentifikuji ho stoprocentně jako svůj. Nepůjde tedy jen o dokument z cesty, ale kaleidoskopický obraz mne, který bude ztvárněn hlavně skrz animace do fotografií, které jsem v Panamě pořídila.

„V moderních společnostech je významnou institucí nukleární rodina a příbuzenství je často rozhodujícím faktorem při získávání pracovních příležitostí, utváření politické příslušnosti, místa bydliště a podobně.“²

Výsledné dílo není nezbytně zacíleno na kohokoliv. Je na každém, zda si k

---

² ERIKSEN, Thomas Hylland. Sociální a kulturní antropologie: příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, s. 152. ISBN 9788073674656.

němu cestu najde, pro mě bude podstatná reakce rodiny a mých přátel a podstatný je pro mě proces jeho vytváření. Je ovšem otázkou, jaká bude prvotní reakce rodiny v Panamě, s ohledem na jedno z velkých filozofických témat a to, zda je estetika mezikulturní záležitostí a s ohledem na čtení určitých znaků v každé kultuře jinak. Cílovým divákem může být také někdo z neúplné rodiny s problematickým vztahem k jednomu z rodičů nebo někdo, jehož rodiče uzavřeli exogamní svazek na úrovni etnické skupiny.

4 PROCES PŘÍPRAVY

Mojí první myšlenkou bylo natočit čistě jen animovaný příběh o cestě do Panamy. Mělo jít o fiktivní dokument, u kterého bych podstatně vycházela z kreseb, které jsem já a mí přátelé vytvořili v dřívější klauzurní práci ve druhém ročníku. Do animací jsem chtěla také použít screenshoty z Google Street View, což se nakonec ukázalo jako nemožné, protože není fotograficky zdokumentováno jak samotné hlavní město, tak ani nedaleký Arraiján, ve kterém otec se svojí novou rodinou bydlí.

Nakonec se ale celý proces otočil díky náhodě. V říjnu jsme narazili na akční letenky, které jsme po krátkém přemýšlení s mamkou koupili, tedy pro mě a pro bratra, a v listopadu už jsme se mohli vydat na cestu. S sebou jsem si vzala starší digitální zrcadlovku Nikon D3000 (s nefunkčním bleskem) a mou kameru Canon Legria HF M406, bohužel jsme si ale nešťastně pořídili paměťové karty, takže část pořízeného materiálu je bohužel ztracená. Proto se také ve videu neobjeví videozáznam z každé dne. Také pro mě bylo prioritní si zde vztahy tvořit a až poté natáčet, tudíž jsem asi nezachytila některé zásadní okamžiky a budu na ně reagovat až v samotném videu zpětně. Kromě videozáznamů a fotografií jsem se snažila vést také deník z jednotlivých dnů.

5 PROCES TVORBY

Během celého pobytu v Panamě jsem se snažila sesbírat co nejvíce materiálu. Jelikož jsem byla v Panamě i se svým bratrem, pořídil část záznamů i on, jedná se hlavně o záběry, kde se vyskytují já. Ve videu pracuji jak s videozáznamy, digitálními fotografiemi, tak i naskenovanými filmy z analogového kompaktního fotoaparátu. Nejdříve jsem se probrala natočeným materiálem a z něj vybrala potřebné záběry, následně se rozhodovala, které fotografie použiji pro animace a začala psát doprovodné komentáře, podle kterých jsem následně dále upravovala video a skládala animace s videem.

Po konzultaci při neúspěšné obhajobě jsem začala uvažovat o myšlence, upustit kompletně od komentářů, a prolínat pouze animace se záběry. Maximálně jsem zvažovala použít tlumený ambientní doprovod. Nakonec jsem si vytvořila storyboard, který uvádí až klasicky příběh kreslenou animací a následně pokračuje plánovanými animacemi do fotografií. Během uvažování nad pojící linkou, se mi dostala do rukou kniha, která se věnuje také jisté analýze rodiny, nebo alespoň podstatě tohoto pojmu, rozhodla jsem se tedy místo plánovaného komentáře nakonec přečíst jisté pasáže z knihy *Teorie jednání*³, kterou napsal Pierre Bourdieu, protože dávají k citlivejším animacím a pro mě i citlivých záběrům, opačný chladný racionalistický přístup, což vystihuje mé neustálé balancování v úvahách především nad mým otcem, méně nad mým tamějším bratrem a sestrou. Přesto doufám, že video nevyzní až příliš chladně, jeho název je cesta a tento název vyjadřuje spíše než přemístění z jednoho kontinentu na druhý, snahu o přiblížení lidské.

---

3 BOURDIEU, Pierre. *Teorie jednání*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1998, 179 s. ISBN 80-7184-518-3.

6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

Jak jsem již výše zmínila, pro pořízení záznamů během pobytu jsem použila starší digitální zrcadlovku s nefukčním bleskem Nikon D3000, kameru Canon Legria HF M406 a analogový kompaktní fotoaparát Pentax Espio AF Zoom. Neužívala jsem žádné speciální zvukové techniky. Natáčela jsem do AVCHD formátu a videozáznamy následně zpracovávala v Adobe Premiere, obdobně jsem fotila digitální fotografie do formátu RAW, který jsem následně zpracovala v Adobe Photoshop. Animace jsem kreslila také v programu Adobe Photoshop a poté výsledek sestříhala dohromady s videem v Adobe Premiere. Finální video je ve formátu MPEG a v rozlišení 1920x1080 pixelů.

7 POPIS DÍLA

„Přesto si v sobě ještě uchovává hlas, který dosud není úplně mrtvý, který občas vykřikne – využívaje první příležitosti, kdy mu nějaký životní otřes strhne roubík – a vychrlí na nás své otázky; my jej však ihned udusíme. Alespoň trochu ale takto chápeme, co se v nás děje. Já sám, to vám mohu říci, mám strach ze smrti. Ne snad z toho, co si jako smrt představujeme, protože tento strach je také pouze představou. Ne ze smrti, jejíž datum bude zaneseno do matriky, ale ze smrti toho hlasu, jenž se z hlubin mého dětství i mne táže: „Co jsi vlastně zač?“ a všechno v nás i kolem nás se zdá být sladěno tak, aby jej umlčovalo stále znova a navždy.“⁴

Video má tři nosné pilíře – záběry z kamery, animované sekvence a doprovodný komentář. Videozáznamy chci deskriptivně ilustrovat naše aktérství a popsat prostředí, ve kterém jsme se pohybovali, animovanými sekvencemi chci nejen ilustrovat, ale zakódovat do nich pocity a myšlenky, které nechci explicitně vyjadřovat v komentáři, videu, nebo se mi jednoduše lépe vyjadřují právě obrazně. Většina fotografií, která jsem v Panamě pořídila se může zdát na první pohled banální. Cizí divák se podívá a řekne si: „Aha, dovolená u moře“. Význam je v nich skrytý a ani s popisem cesty nemusí být vůbec jasný, také proto jsem se rozhodla fotografie ve videu propojit s kresebnými animacemi, které by vystihovaly moje pocity a atmosféru situací. Dále se ve videu objevuje komentář v podobě čtení pasáží z knihy Pierra Bourdieu, tyto pasáže o rodině z dodatku k jedné z kapitol Teorie jednání příkládám v příloze, a o důvodu jejich volby již hovořím výše.

Jednotlivé sekvence jsou řazené příběhově, víceméně chronologicky a na základě storyboardu, kde hlavní část tvoří záběry z videozáznamů doprovázené komentářem.

---

⁴ DAUMAL, René. Hora analogie: román příběhů alpských, neeuclidovských a symbolicky autentických. Vyd. 1. Praha: Malvern, 2013, s. 29. Čtvrtá cesta. ISBN 978-80-87580-63-9.

Jelikož jsem cestu vykonala v listopadu, odráží se ve videu nejen ona sama cesta, ale i následující interakce mezi mnou, otcem, bratrem a sestrou v Panamě, která probíhá až do současnosti a moje aktuální přemýšlení o cestě a vztahu k mé tamější rodině.

„Proč je příbuzenství tak důležité? Jednoduchá odpověď zní, že v mnoha společnostech je příbuzenství tou nejvýznamnější sociální institucí. Příbuzenská skupina v mnoha případech přebírá starost o živobytí, manželství, ochranu a sociální identitu jedince.“⁵ Přestože na první pohled mohl člověk poznat, že v Panamě je rodina obzvláště důležitou institucí, žila jsem jako dcera jednoho z tamních obyvatel v odloučení od něj, což je asi nejvýraznější paradox a ironie, která by měla z videa vyplynout. Touto prací se snažím o hlubší pochopení minulosti, které by vedlo k úplnému odpuštění, přesto lze ale také ve videu vysledovat můj nejednoznačný postoj k otci a přímočařejší postoj k jeho dětem. V závěru videa docházím k jisté ironizaci skutečností a vyjádření prozatímní nemožnosti fungovat s mojí rodinou jako kolektivní subjekt.

---

5 ERIKSEN, Thomas Hylland. Sociální a kulturní antropologie: příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, s. 121. ISBN 9788073674656.

8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Přínosem je ne zcela tradiční kombinace videa a animace. Jedná se v podstatě o autobiografický dokument se zpětnou animovanou reflexí. Přesto existuje jistě spousta filmů, které se mé práci technicky a žánrově velice blíží, například animovaný dokument Michela Gondryho z roku 2013 s názvem „Je muž, který je vysoký šťastný?“. Jedná se o rozhovor režiséra se slavným levicovým filozofem Noamem Chomskym a Gondry v něm také využívá lineární kresebné animace, fotografie a svého doprovodného komentáře.

Větším přínosem je ale spíše osobní téma. V první rovině se dá film vnímat jako dokument z cesty do zámoří, v další rovině jako dokument o rodinném setkání po dlouhých letech, a v další rovině třeba jako reflexe vykořenění a touha po návratu něčeho, co už ale těžko může být jen tak vráceno. V dnešní době, kdy se hovoří o krizi rodiny, může na toto téma má práce přinášet další pohled, každopádně téma rodiny v současném umění nevnímám jako příliš reflektované. Zdá se, že rodina je v umění na okraji zájmu.⁶ Z české umělecké scény si vybavuji pouze práci Kateřiny Šedé s její babičkou. Téma se jisté opakovaně objevuje v čistě dokumentární tvorbě, většinou ale také propojeně s další problematikou, nebo obecněji pojatou biografií. Rodina byla i ústředním tématem celovečerního animovaného filmu *Píseň moře* z loňského roku, ke kterému by se má práce dala vztáhnout, ale v současné celovečerní animované tvorbě mi také přijde dost ojedinelý.

V rámci oboru by moje video našlo mnohem více souputníků, pokud bychom ho řadili dle práce s osobní pamětí a jako specifickou formu deníku, kde by právě mezi klasickými deníky typu cestovního deníku Františka Skály *Praha – Venezia 1993* vynikl svou formou.

---

6 BLAŽKOVÁ, Miloslava. Vývoj vztahů v evropské rodině a jeho obraz v dobovém umění [online]. 2008[cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://paideia.pedf.cuni.cz/download/blazkovadomov.pdf>

9 SILNÉ STRÁNKY

„Lidé si začínají uvědomovat svou kulturu, když stojí na jejích hranicích, když se setkají s jinými kulturami, když pochopí, že některé věci jdou dělat i jinak, nebo když začnou vnímat rozpory ve své vlastní kultuře.“

Anthony P. Cohen

Jako silnou stránku bych označila osobní téma, které reflektuje setkání s otcem po více než dvaceti letech a také setkání s jinou kulturou, do které jsem mohla teoreticky patřit. Ve videu se propojuje právě silně odlišný pohled na svět lidí z jiné kultury s pohledem mým, který není ale také jednoznačný. Jedná se jak o antropologickou mikrostudii rodiny, tak o střípkovitý autoportét. Je na každém, ať posoudí silné stránky mého díla, pro mne bylo však podstatné, se vypořádat s osobní minulostí, kterou jsem dlouhou dobu ignorovala. Vnímala jsem, že bez tohoto vypořádání se s něčím dlouhodobě potlačovaným, se nemůžu dále věnovat ani jiné umělecké tvorbě. Potřebovala jsem si lépe uvědomit, kdo jsem a tím je pro mne osobně dílo důležité.

10 SLABÉ STRÁNKY

Nebyla jsem schopná fotit za každých okolností a spousta okamžiků tak zůstává jen v mojí paměti. Ne vždy mi přišlo vhodné fotografie nebo videozáznam pořizovat. Můj hlavní limit také spočíval v mojí neznalosti španělštiny, což se na celém pobytu negativně odrazilo a беру to jako poučení do budoucna. Celý pobyt v Panamě jsme bydleli u otce, který se znovu oženil a má se svojí manželkou Kathiou dvě děti, které jsme s bratrem automaticky začali brát jako své sourozence. Bohužel právě díky neznalosti španělského jazyka jsme komunikovali hlavně s otcem, který umí slovensky, a s dětmi buď anglicky nebo pomocí Google Translatoru, děti měly u sebe neustále tablet. Nejméně jsme komunikovaly s otcovou ženou, čehož jsem začala litovat už během pobytu, ale přesto se mi nepodařilo ledy prolomit. Posbíraný materiál je jen část mozaiky z pobytu a je jen vizuální složkou, ty nejdůležitější okamžiky se mi dle mého zcela zachytit nepodařilo a bylo by třeba mít sebou dalšího neviditelného kameramana.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a) Knižní a periodická literatura

1. DAUMAL, René. Hora analogie: román příběhů alpských, neeuklidovských a symbolicky autentických. Vyd. 1. Praha: Malvern, 2013, 132 s. Čtvrtá cesta. ISBN 978-80-87580-63-9.
2. ERIKSEN, Thomas Hylland. Sociální a kulturní antropologie: příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 978-807-3674-656.

b) Internetové zdroje

1. BLAŽKOVÁ, Miloslava. Vývoj vztahů v evropské rodině a jeho obraz v dobovém umění [online]. 2008[cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://paideia.pedf.cuni.cz/download/blazkovadomov.pdf>

12 RESUMÉ

My bachelor's thesis is a short video based on my trip to Panama to see my father after more than twenty years. The video combines the authentic shots from Panama and animations. Background for the animations are photos a shot in Panama. The work is not just a documentary about my travel but a reflection of my feelings and attitude towards my father. It's a kaleidoscopic portrait of myself too. I don't consider the video as a compact view or the linear story but more as a visual archive of my memories, feelings and thoughts.

The video is primarily directed to my family and for me was the most important the process of making the video. I suppose that people from uncomplete families or from multicultural families can be interested too.

I used Adobe Premiere and Adobe Photoshop for my work. The video was shot on Canon Legria HF M406 and photos were taken by Nikon digital camera D3000 and analogue camera Pentax Espio AF Zoom.

The video can be joined to works with personal memory and can be viewed as a diary with a specific form or we can search for family topic in the contemporary art and we can find, it's not very reflected, so that's why my work can be interesting.

13 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1

Klauzurní práce z 2.ročníku, kde jsem se již zabývala rodinnou minulostí

Příloha 2

Další součást klauzurní práce z 2.ročníku, kde jsem se již zabývala rodinnou minulostí

Příloha 3

Deníkové záznamy z letadla

Příloha 4

Původně plánovaný scénář

Příloha 5

Původně plánovaný scénář

Příloha 6

Animovaná sekvence z videa

Příloha 7

Dokumentární záběr z videa

Příloha 8

Animovaná sekvence

Příloha 9

Animovaná sekvence

Příloha 10

Pasáže o rodině z Teorie jednání Pierra Bourdieu⁷

⁷ BOURDIEU, Pierre. Teorie jednání. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1998, 179 s. ISBN 80-7184-518-3.

Příloha 1

Příloha 2

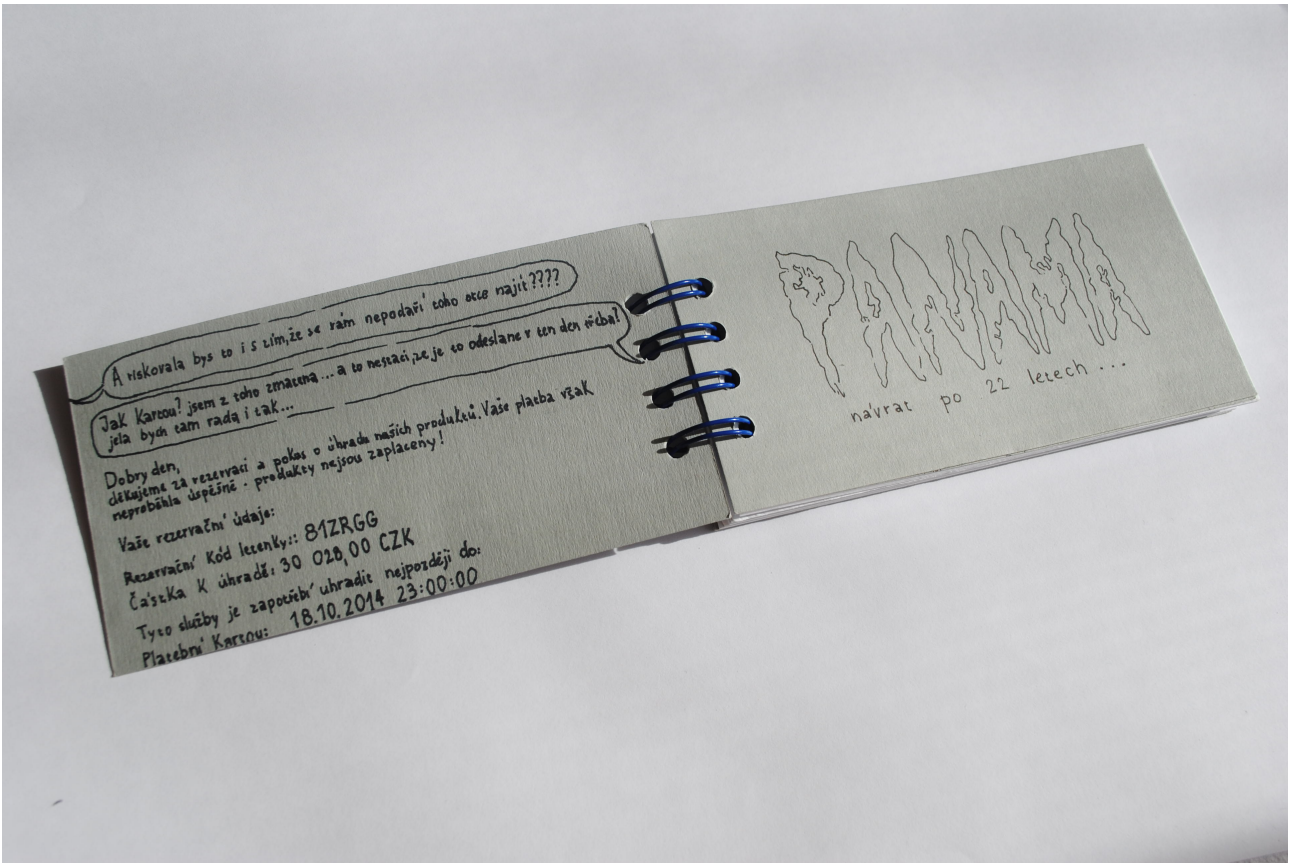
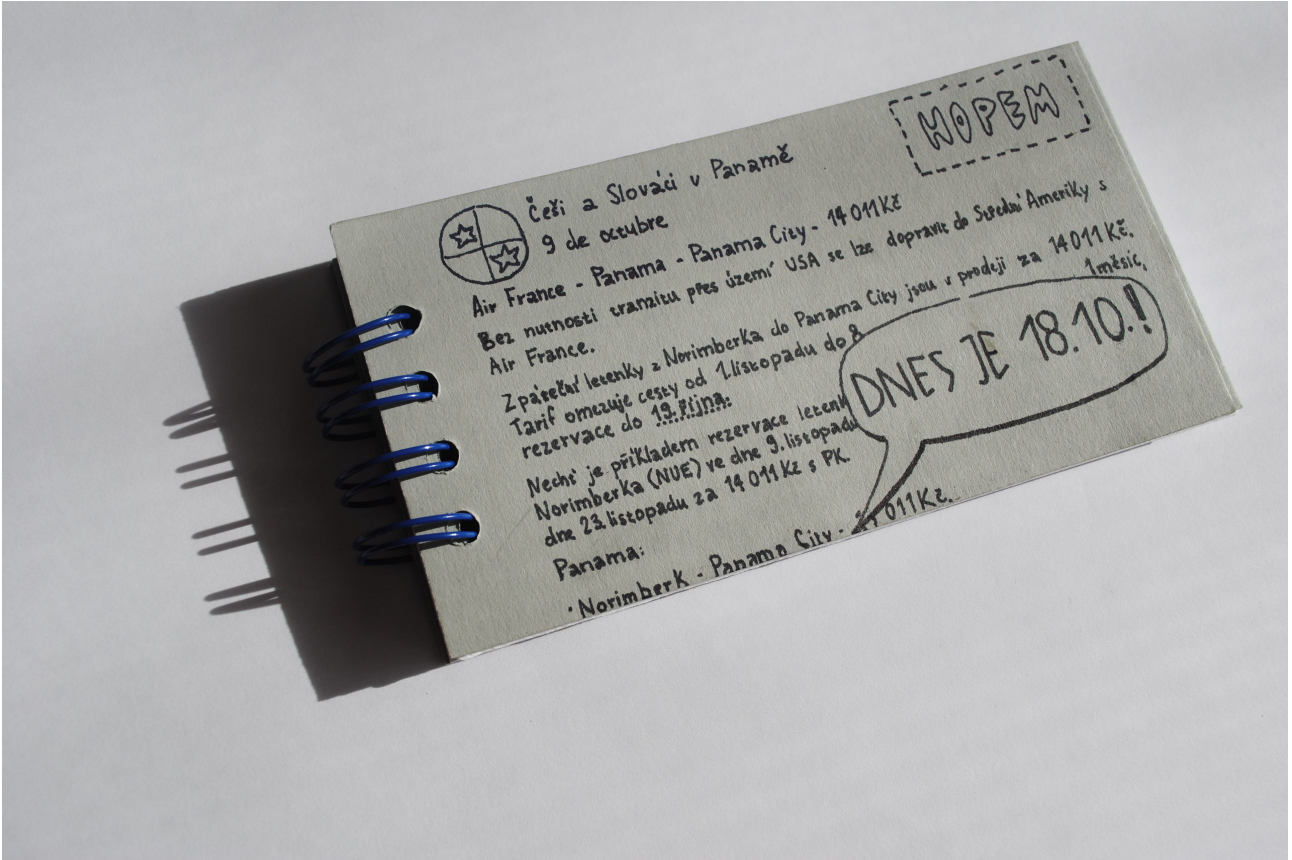

Příloha 3

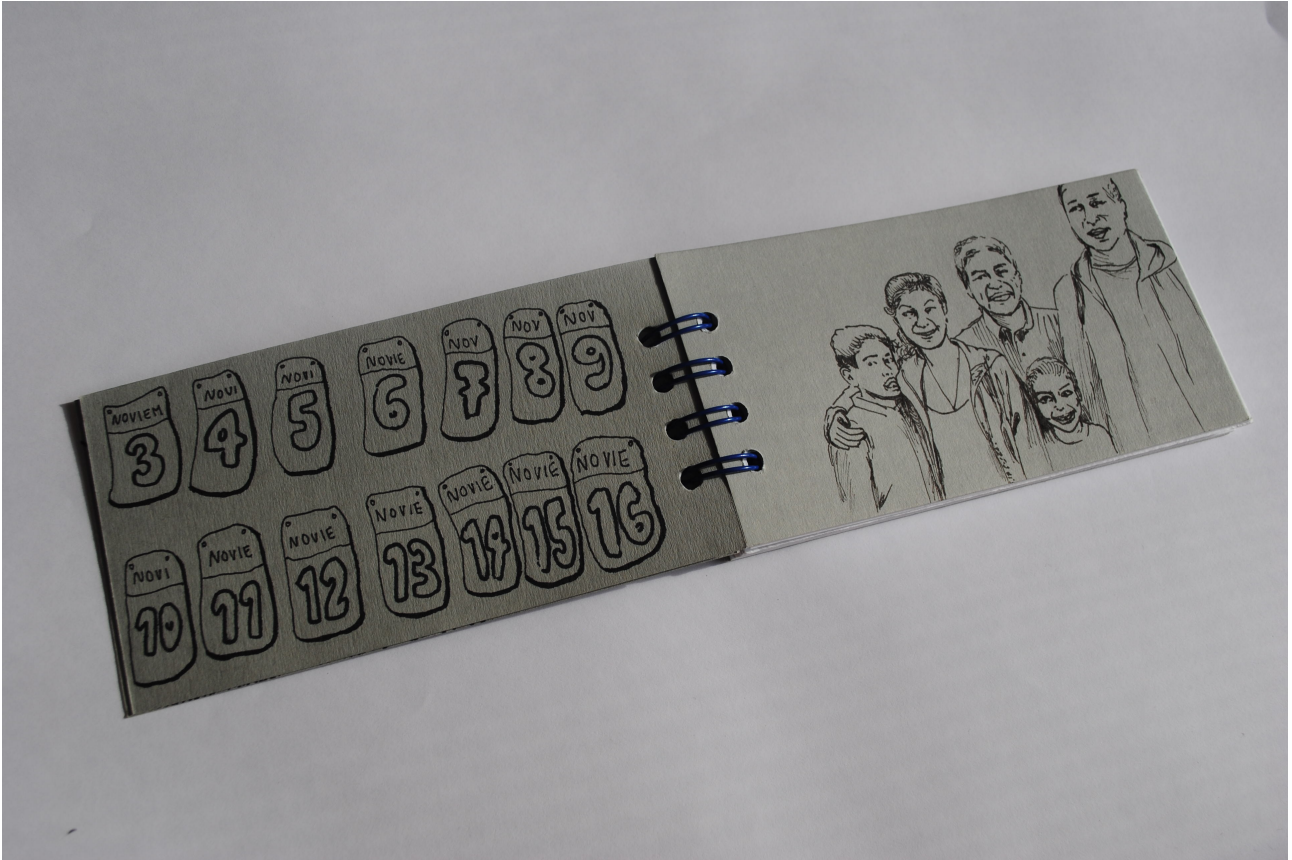

Příloha 4

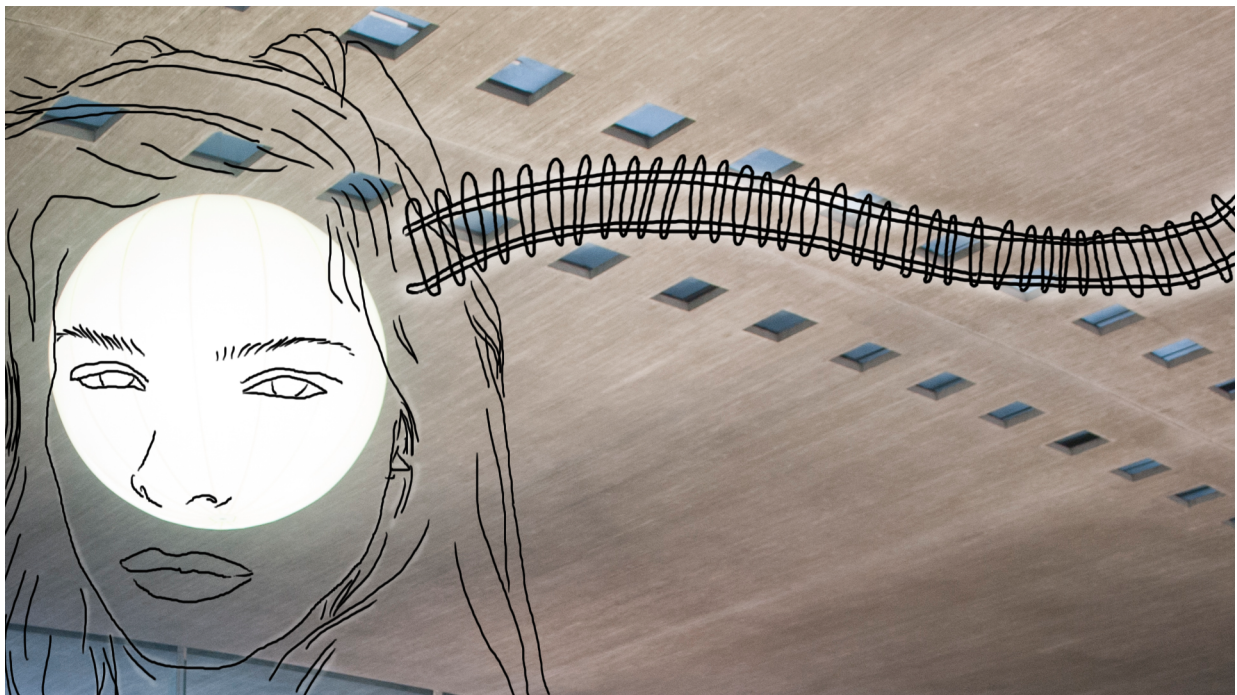

Příloha 5

Příloha 6

Příloha 7

Příloha 8

Příloha 9

DODATEK DUCH RODINY

Legitimní, dominantní definice normální rodiny (ať už explicitní, vyjádřená zákonem, nebo implicitní, jak je tomu například v demografických nebo statistických dotaznících věnovaných rodině) spočívá v určité sestavě slov - dům, domácnost, house, home, household -, která pod zdáním, že rodinu popisují, ji ve skutečnosti vytvářejí jako sociální realitu. Rodinou je podle této definice skupina osob navzájem spojených buď smlouvou, manželstvím, nebo pokrevním příbuzenstvím, nebo výjimečně adopcí, a žijících (soužijících) pod jednou střechou. Někteří etnometodologové dokonce říkají, že to, co považujeme za skutečnost, je pouze fikce vytvářená slovníkem, jež nám k jejímu pojmenování poskytuje sociální svět. Poukazují na „skutečnost“ (což není tak snadné dokonce ani z jejich hlediska) a namítají, že spousta skupin, označovaných dnes ve Spojených státech za „rodiny“, této dominantní definici vůbec neodpovídá a že když se podíváme na většinu dnešních společností, klasická rodina je ve srovnání s množstvím párů žijících společně bez manželství, rodin o jednom rodiči, manželských párů žijících odděleně atd. minoritní zkušeností¹. A je pravda, že ačkoli máme sklon považovat rodinu za něco přirozeného, protože to vypadá, jako by tu byla odjakživa, ve skutečnosti je to vynález nedávný (jak to dokládají zvláště Arièsovy a Andersonovy práce o genezi soukromého nebo Shorterovy o zrodu rodinného cítění), který

---

¹ Pro jeho směle uplatněnou etnometodologickou pochybnost zde chci uvést aspoň jedno dílo: J. F. Gubrium a James A. Holstein, *What is Family?*, Mountain View, Cal., Mayfield Publishing Co 1990.

může více nebo méně rychle zase zmizet (jak se tomu zdají nasvědčovat množící se případy soužití bez manželství a nové formy rodinných svazků, jež nám před očima vznikají).

I když ale připustíme, že je rodina jen slovo, pouhá slovní konstrukce, pořád ještě zbývá analyzovat to, co si lidé pod označením rodina představují, onu „rodinu slovní“ nebo spíš papírovou (v obojím slova smyslu). Podle některých etnometodologů, kteří diskurz o rodině považují za jistý druh politické ideologie vytyčující určitou valorizovanou sestavu sociálních vztahů, spočívá tento diskurz, ať běžný či vědecký, na určitém počtu společných předpokladů.

Za prvé: na základě antropomorfizující představy, přičítající skupině vlastnosti jedince, je rodina chápána jako realita přesahující své příslušníky, jako transpersonální postava obdařená společným životem a duchem a určitým sobě vlastním pohledem na svět. Za druhé: definice rodiny se podle nich ztotožňují v předpokladu, že rodina existuje jako oddělený sociální svět, který si blbě stále udržovat své hranice a to, co je uvnitř (na rozdíl od vně) má sklon idealizovat jako posvátné, sanctum. Tento posvátný, skrytý, do své intimity uzavřený svět, oddělený od vnějšího světa symbolickou bariérou prahu, se stále v sobě obnovuje a uchovává si svou oddělenost, svou privacy jako překážku bránící jeho poznání, jako strážce svých vnitřních záležitostí, hlídače „místnosti za krámem“ (backstage), oblasti soukromí. K tématu privacy bychom mohli ještě do třetice připojit téma domova, domu jako setrvalé stabilního místa, a domácnosti jako permanentní jednoty, s domem, donekonečna předavatelným, natrvalo spjaté.

Ve family discourse, diskurzu vedeném rodinou o rodině, je domácí jednota chápána jako aktivní, vůlí nadaný činitel, který je schopný myslet, cítit a jednat a je založen na určitém celku zkušenostních předpokladů a norem správného domácího soužití; v rodině neplatí běžné zákony ekonomického světa, je to místo důvěry (trusting) a daru (giving) - na rozdíl od trhu a postoje něco za něco -, kde panuje, řečeno s Aristotelem, philia, což se často překládá jako přátelství, ale ve skutečnosti to znamená nevypočítavost; místo, kde nepanuje zájem v úzkém slova smyslu, to jest snaha o vyrovnanou směnu. Právě od rodiny běžný diskurz často, a nepochybně všeobecně, přejímá modely ideálních lidských vztahů (například v pojmech jako bratr-

ství apod.) a právě rodinné vztahy ve své oficiální definici fungují jako základní principy veškerých sociálních vztahů a jejich hodnocení.

DOBŘE PODLOŽENÁ FIKCE

Je-li pravda, že je rodina jen slovo, je nicméně také pravda, že to je slovo určitého řádu, nebo spíš určité kategorie, společný princip, zakládající určitou společnou skutečnost. Není vůbec protimluv říci, že sociální skutečnosti jsou pouhé sociálně ustavené fikce, a zároveň, že jakožto kolektivně uznávané skutečně existují. Pojem rodina, stejně jako každý jiný námi užitý klasifikující pojem, je současně popisem i předpisem, i když se jako předpis nejeví, protože je přijímán (víceméně) všemi a chápán jako samozřejmý: přijímáme mlčky jako fakt, že to, co označujeme slovem rodina a řadíme do kategorie opravdových rodin, je skutečná rodina.

Jestliže však můžeme s etnometodology, že rodina je princip zakládající sociální skutečnost, na druhou stranu je třeba jim připomenout, že i sám tento zakládající princip je sociální podstaty a je společný všem aktérům socializovaným určitým způsobem. Jinými slovy je to nomos, společný princip pohledu a rozlišování, který je vlastní myslím nás všech, neboť nám byl vštípen socializací prováděnou ve světě skutečně uspořádaném podle dělení na rodiny. Tento princip je jedním ze základních prvků našeho habitusu, je to mentální struktura vštípená všem určitým způsobem socializovaným myslím, neboli struktura individuální i kolektivní; je to nevyslovený zákon (nomos) vnímání a jednání, na němž se zakládá konsenzus o smyslu sociálního světa (a speciálně slova rodina), to jest obecné cítění. V širším smyslu to znamená, že vrozené ideje obecného cítění a folk categories spontánní sociologie, jež musí dobrá metoda v první chvíli zpochybnit, mohou být zcela opodstatněné, neboť naznačovanou skutečnost zároveň pomáhají vytvářet. Jde-li o sociální svět, slova jsou skutečnými tvůrci věcí, neboť vytvářejí konsenzus o jejich existenci a smyslu, obecné cítění, názor – doxa –, chápáný všemi jako samozřejmý. (Sílu této společně sdílené samozřejmosti dosvědčují výpovědi žen, které jsme nedávno zpovídali v rámci průzkumu sociálních

křivd, žen vybočujících z nevyslovené normy, jež od člověka s postupem jeho věku stále důrazněji požaduje žít v manželství a mít děti. Hovořily o tom, jakými nejrůznějšími způsoby jsou „volány k pořádku“, jaký sociální tlak je na ně vyvíjen, aby se „zařadily“, našly si druha a měly děti – jaké nepříjemnosti a problémy jsou pro ženu, která žije sama, spojeny například s recepčními a večerami a jak je pro ni těžké, aby byla jako sociálně neúplná, takřkajíc částečná, zmrzačená bytost vůbec brána vážně.)

Rodina je zakládající princip, který je všem jedincům (jakožto členům kolektivu) imanentní a zároveň je přesahuje, neboť se s jeho objektivizovanou formou setkávají u druhých: je to transcendentální v Kantově smyslu, ale transcendentální zjevné, protože imanentní všem habitusům. Právě v tom je podstata specifické ontologie sociálních skupin (rodin, etnik, národů): ačkoli jsou plodem aktů konstrukce, což je, jak to naznačuje jistý druh etnometodologické kritiky, zdánlivě odkazuje do neexistence bytí pouze myšlených, tím, že jsou vepsány zároveň do objektivní struktury sociálních i do subjektivní objektivně sladěných struktur mentálních, jeví se zkušenosti jako hutná a pevná konkrétna.

Rodina jako objektivní sociální kategorie (struktura strukturující) zakládá tedy rodinu jako sociální kategorii subjektivní (strukturu strukturovanou), jako mentální kategorii, která je principem tisíců představ a aktů (například sňatků) přispívajících k dalšímu trvání oné sociální kategorie objektivní. Tímto kruhovým pohybem se udržuje a předává sociální řád. Mezi kategoriemi objektivními a kategoriemi subjektivními tak vzniká kvazi-dokonalý soulad, zakládající zkušenost světa jako něčeho samozřejmého, taken for granted. A nic se nezdá tak přirozené, jako ona libovolná sociální konstrukce, jíž je rodina: tak přirozené a univerzální.

NASTOLOVÁNÍ

Jestliže se rodina jeví jako ta nejpřirozenější sociální kategorie a slouží proto všem sociálním korpusům za model, je to tím, že kategorie rodinného funguje v habitusech jako klasifikační schéma a princip konstrukce sociálního světa a rodiny jako speciál-

níbo sociálního korpusu, jež nám byly vštípeny právě rodinou jako uskutečněnou sociální fikcí. Rodina je plodem skutečného nastolení, nastolení rituálního i technického, jebož cílem je v každém z členů takto ustavené jednoty ustavit pocity schopné zajišťovat integraci, která je podmínkou existence a trvání oné jednoty. V obřadech nastolování, instituování (z latinského stare, stát, být pevný) jde o to, ustavit rodinu jako jednolitou, integrovanou, jednotnou, a proto pevnou a trvalou entitu, lhostejnou k porvům individuálních pocitů. Tyto inaugurační akty (pojmenování rodiny, svatba atd.) pak logicky pokračují jakousi setrvalou tvorbou, jsou potvrzovány a posilovány bezpočtem dalších aktů zaměřených k vytváření povinných náklonností a afektivních povinností rodinného cítění (manželská láska, láska otcovská a mateřská, synovská, bratrská atd.). Tímto setrvalým udržováním citů se znásobuje tvůrčí efekt prostého pojmenování jakožto aktu, který ustavuje předmět afektu a socializuje libido (věta „je to tvá sestra“ například implikuje příkaz bratrské lásky jako desexualizovaného sociálního libida - zákaz incestu).

Abychom pochopili, jak se z fikce pojmenované rodina stává skutečná skupina složená z členů navzájem silně citově spjatých, je třeba si uvědomit, že to je výsledek určitého symbolického i praktického úsilí; úsilí zaměřeného k tomu, aby se povinnost milovat změnila v dispozici milovat a každý z členů rodiny aby získal „rodinného ducha“ plodícího oddanost, velkorysost, solidaritu (spočívající jak v bezpočetných běžných každodenních směnách, vzájemném obdarovávání, službách, pomoci, návštěvách, pozornostech, laskavostech atd., tak ve směnách výjimečných a slavnostních při rodinných oslavách - zvěčňovaných často fotografiemi, potvrzujícími soudržnost sbromážděné rodiny). Je to práce, jež připadá hlavně ženám: udržovat vztahy (s jejich vlastní rodinou, často však i s rodinou manželovou) návštěvami, ale také korespondencí (zvláště rituální výměnou gratulací) a po telefonu, je především na nich. Struktury příbuzenství a rodiny jako korpusu mohou trvat jedině za cenu neustálého obnovování rodinného cítění, principu vidění a rozlišování, který je zároveň principem citovým, principem vitálního přilnutí k existenci rodinné skupiny a k jejím zájmům.

Pěstovat takto soudržnost je tím nutnější, že ačkoli se rodina v zájmu své existence a trvání musí utvrzovat jako korpus, má zároveň neustálý sklon fungovat jako pole, na němž panu-

jí vztahy fyzické, ekonomické a hlavně symbolické síly (například v souvislosti s objemem a strukturou kapitálů vlastněných různými jejími příslušníky) a na němž se za uchování těchto silových vztahů nebo jejich změnu bojuje.

RODINA JAKO MÍSTO SOCIÁLNÍ REPRODUKCE

Považujeme onu sociální libovolnost, kterou nazýváme rodina, za tak samozřejmou, až zapomínáme, že k tomu, aby existovala, se musí spojit určité sociální podmínky, které vůbec nejsou univerzální a hlavně se nevyskytují stejnoměrně u každého. Krátce řečeno, rodina ve své legitimní definici je výsada, jež se ustavila jako všeobecná norma. Výsada proto, že implikuje jednu výsadu symbolickou: výsadu být „comme il faut“, být v normě, neboli požívat symbolických výhod normalnosti. Ti, kdo se těší výsadě, že mají rodinu odpovídající pravidlům, mohou požadovat totéž od ostatních, aniž si musí klást otázku, zdali k tomu, co univerzálně požadují, také univerzálně existují podmínky (například určitý příjem, byt atd.).

V praxi je výsada rodiny vůbec jednou z hlavních podmínek shromažďování a předávání výsad, výsad ekonomických, kulturních, symbolických. Rodina hraje zásadní roli v udržování sociálního řádu, v pokračování nejen biologickém, ale i sociálním, v uchovávání struktur sociálního prostoru a sociálních vztahů. Je to jedno z míst par excellence, kde se shromažďují všechny druhy kapitálu a kde se předávají dalším generacím: svou jednotu si rodina uchovává právě předáváním a kvůli předáváním, aby mohla předávat, protože je předáváním schopná. Je hlavním „subjektem“ strategií reprodukce. Jasně to je vidět například na předávání rodinného jména, prvořadého prvku dědičného symbolického kapitálu: otec je subjektem, který syna pojmenovává, jen zdánlivě, pojmenovává ho totiž podle pravidla, jehož není tvůrcem, na základě principu, o němž nerozhoduje, a předáním svého jména (jména otcova, příjmení) mu předává určitou auctoritas, jejímž není auctorem. Totéž platí, mutatis mutandis, o hmotném vlastnictví. „Subjektem“ mnoha ekonomických aktů není jednotlivý, izolovaný homo economicus, ale kolektivy, a jedním z nejvýznamnějších, ať jde o volbu školy nebo třeba o koupi domu, je právě rodina. Rozhodnutí